168\. Quartò. Moraliter per juſtitiam intelligunt Chriſtum Dominum. D. Maximus *homil. 4. de jejunio*, Chromantius, Haymon. Maximè beati ſunt illi, qui cum vehementi aviditate, & deſiderio Chriſtum ſumunt in cœleſti pane Euchariſtiæ. S. Gaudentius tractat. 2. de Paſchæ obſervatione. *Præcepit Dominus*, ait, *ne lento corde, & ore languido ſacramentum Dominici corporis ſumamus, & ſanguinis; ſed cum omni aviditate animi, quaſi verè eſurientes, & ſitientes juſtitiam.* Beati, ait, qui eſuriunt, & ſitiunt juſtitiam. D. Auguſtinus ſerm. 14. de Martyrib. *Interior homo noſter, ait, eſuriat, & ſitiat; habet enim cibum ſuum, habet potum ſuum. Ego ſum, inquit, panis, qui de cœlo deſcendi.*

Maximus. Chromat. Haymon. Gaudent. *Beati qui habent famē Chriſti in Euchariſtia.* Auguſt.

169\. *Ipſi ſaturabuntur*; æterna beatitudine, conſummatáque ſanctitate, ac juſtitia, & omnibus bonis ſpiritualibus, quæ in cœlo dantur. Pſal. 16. n. 15. *Satiabor, cum apparuerit gloria tua.* Saturabuntur etiam in ſecunda, & tertia ſententia; ipſa met virtute; quia virtus ſola ſibi pulcherrima merces eſt, ac ipſa gratia, quæ cum magno augmento datur bene operantibus. In quarta verò ſententia ſaturabuntur ipſo cœleſti pane, quem avidè deſiderant. *Beatus, qui manducabit panem in regno Dei*, Luc. 14. n. 15 Illud ultimò hic adverto, quòd diverſa eſt ſententia Matthæi, & Lucæ: nam Matthæus loquitur de eſurie, & ſiti ſpirituali, Lucas verò de corporali, & tunc dicuntur beati, qui ob Deum ſuſtinent inediam voluntariam. Vide Toletum *ibi annot. 26.*

Pſal. 16. Luc. 14. Tolet.

Quæstio XXIV.

Quare Christus Dominus in aliis virtutibus Beatificavit actum, in Juſtitia tamen deſiderium?

170\. PER hanc phraſim loquendi, *Eſuriunt, & ſitiunt juſtitiam*, denotatur vehemens deſiderium juſtitiæ, ut dixi ex Patribus in expoſitione. Et obiter interrogari poteſt: Cur Dominus hac metaphorica locutione eſt uſus; & apertè non dixit: Beati, qui deſiderant? Multi enim reperiuntur, qui cùm ſint in peccato mortali, deſiderant virtutem; & tamen cum rebus mundanis delectantur; ac cum eis quieſcunt. Illi ergo dicuntur beati, qui ſicut illi, qui eſuriunt, & ſitiunt cibum, & potum, cum nullo alio recreantur, nec quieſcunt niſi cum ipſo cibo, & potu; ita illi, qui verè affectant juſtitiam, in nullo alio inveniunt requiem, ac delectationem, & conſolationem, niſi in ipſa. Et hi à Chriſto Domino beatitudinis vocabulo nobilitantur.

Incidens dubium.

171\. Quæſtio præſens eſt: Quare Chriſtus Dominus in aliis virtutibus beatificavit actum; ait enim, *Beati pauperes, beati mites, beati lugentes*; non enim dixit: Beati, qui deſiderant paupertatem, mititatem & luctum; ſed, Beati pauperes, mites, &c. At in juſtitia non dixit; Beati, qui ſervant juſtitiam ſed qui eſuriunt, & ſitiunt; hoc eſt, vehementer deſiderant. Cur ergo hic tantum deſiderium extollit, acquirit in ſuis?

Difficultas.

172\. Reſpondeo primò, quod una perfecta virtus dari poteſt in hoc ſæculo, ut paupertas, mititas, &c. ait, D. Thomas hoc loco, *perfectam juſtitiam in mundo habere non poſſumus. Quia ſi dixerimus, quòd peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus*, 1. Joan. 1. n. 8. *Quaſi pannus menſtruatæ, univerſæ juſtitiæ noſtræ*, Iſai. 64. n. 6. *Sed hanc habemus in cœlo; ſed deſiderium juſtitiæ poſſumus hîc habere.* Idem docent Cajetanus, & Hugo. Magna Domini clementia; id enim exigit à nobis, quod præſtare poſſumus: & quia cùm nos miſeri ſimus: & peccatorum miſeriis infecti, nō poſſumus perfectam in hoc ſæculo habere juſtitiam, quæ dicit conſummatam ſanitatem; ideo tantum deſiderium, quod præſtare, ac perſolvere poſſumus, petit, & exquirit.

D. Thom. 1. Joan. 1. Iſai. 64. Caietan. Hugo. *Id Deus à nobis exquirit, quod præſtare poſſumus.*

173\. Secundò. Quia qui aliquid vehementer deſiderat, ſe illud non habere agnoſcit, & toto affectu ad id obtinendum ſe præparat: nam, ut ait Hugo, illi dicuntur hîc beati, qui ſe reputant inſufficientes, & tunc incepiſſe in via virtutis. Ita dicebat David: *Nunc cœpi*, Pſalm. 76. n. 11. *Cùm cōſummaverit homo, tūc incipiet*, Eccleſiaſtici 18 n. 6. *Poſt me ingredi nō ceſſabis*, Jerē 3. n. 9.

In via virtutis te cœpiſſe judica. Hugo. Pſalm. 76. Eccli. 18. Jerem. 3.

174\. Tertiò. In ſententia D. Chryſoſtomi, Euthymij, Theophylacti, Hugonis, Cajetani, *Juſtitia* ſumitur hoc loco pro ſpeciali virtute, quæ unicuique, quod ſuum eſt, reddit, ac proinde, ut rectè conſiderat P. Didacus de Celada *in cap. 2. Judith.* § 18. *num.* 68. Chriſtus Dominus hortatur hic homines, ut ſint humiles, mites, & pacifici, & ut habeant deſiderium juſtitiæ, hoc eſt, reddendi unicuique, quod ſuum eſt; adeò enim difficile judicat, juſtitiam re ipſa exercitam, ut ſaltem deſiderium illius hîc primò poſtulet. Paupertatem, manſuetudinem re ipſa exercitam exigit; at juſtitiæ deſiderio tantùm contentus eſt, & ad juſtitiæ deſiderium adhortatur. Valde enim difficile, quòd perfecta juſtitia in hoc ſæculo habeatur.

Celada. *Ita difficile dare unicuique ſuum ut deſiderium pro magno habeatur.*

175\. Quartò. Famem, vel ſitim pati, nullus habet, niſi erga ſe ipſum, & in ſe; nam charitas poteſt urgere nos, ut altari ſubveniamus per adjuvamen, conſilium, ac opera miſericordiæ; ſic & correctio fraterna, ſic & pacificatio, ſic & aliæ virtutes: at famem, & ſitim tenere nullus habet niſi in ſe, & erga ſe ipſum. Chriſtus Dominus ait, *Beati, qui eſuriunt, & ſitiunt juſtitiam*; hoc eſt, qui habent famem, ac ſitim erga ſe, & ipſam juſtitiam volunt, & appetunt, quod in ſe ſuiſque rebus obſervetur ac interveniat. Adeò enim difficile eſt, quòd quilibet in ſuis non refugiat juſtitiæ rigorem, ſed potiùs amplectatur; ut Chriſtus hujuſmodi deſiderium, beatitudinis nomine condecoraverit.

Maximè laudabile, quòd homo in ſe, ſuiſque rebus juſtitiam velit.

176\. Valde conſideratione dignum eſt, quòd excluduntur tres Tribus ſeniores, & eligitur Tribus Juda in regnum. Sed unde ſupremi regni faſtigium promeruit? Cùm Thamar duceretur ad comburendum, miſit ad Judam accepta munera, quæ erant amoris pignora. *Qui agnitis muneribus*, ait: *Juſtior eſt, quam ego, quia non tradidi eam Sela filio meo*, Gen. 38. n. 26. Septuaginta: *Juſtificata eſt Thamar, quàm ego.* Se criminis reum fatetur, ac ſupplicio obnoxium, & Thamar abſolutum. Meritò ergo ad apicem regni evehitur progenies ejus, qui ſe communibus juſtitiæ legibus aſtrictum, ac pœnâ dignum agnoſcit. Iſidorus Peluſiota lib. 2. Epiſtol. 48. *Judas*, ait, *qui quartus erat, propter integrum judicium, ac rectam ſententiam, regiam dignitatem obtinuit, quoniam enim plerique delicta ſua occultantes, alios condemnant, hic autem ſe ipſum condemnavit; eámque, quæ ſtuprum admiſiſſe credebatur ſupplicio, & cruciatu liberavit, ob eam cauſam haud injuria regiam dignitatem eſt aſſecutus.*

Geneſ. 38. Septuag. *Dignus regno, qui ſe juſtitiæ ſubmittit.* Peluſiota.

177\. Non expectato Saül Samuelis adventu obtulit ſacrificium, ob quam cauſam indignatus Dominus comminatur ei, quòd regnum ſuum ultrà non ſit conſurgendum, ſed dividendum ab eo, 1. *Reg.* 13. *n.* 13. Poſtea verò ſequenti *c.* 14. *num.* 47. de ipſo dicitur, quòd *Saul confirmato regno ſuper Iſrael pugnabat adversùs inimicos ſuos.* Sed ſi regnum erat jam ex Dei conſilio, ac decreto diviſum ab eo, quomodo dicitur confirmatum, & ſtabilitum? Immediatè antea in ipſo *cap.* 14. antequam regnum Saul dicatur confirmatum, narratur in hiſtoria, quòd, cùm Saul intelligeret quoddam juramentum ſuum, ut nullus comederet panem uſque ad veſperam, eſſe violatum, juſſit dare ſortes ſuper ſe, & ſuper filium ſuum Jonatham, ac ſuper omnē populum, ut ſi quis eſſet reus comprehenſus, moreretur; meritò ergo, quamvis regnum jam eſſet alienatū ab eo, tunc dicitur confirmatum: qui enim æqualiter ſe, & ſuos, ac quemlibet alium de populo ſubjicit, ac ſubmittit rigori juſtitiæ, dignus eſt, qui omni regali decore confirmato tunc nobilitetur, ac extollatur. Qui cùm eſſet Rex, juſtitiam à ſe, ac filio ſuo non ablegavit; ſed potiùs exercere decrevit, optimo jure tunc Rex habetur: De hoc facto Saulis, ait Carthuſian. *Per hoc, quòd Saul proprio filio noluit parcere, Prælati, ac judices inſtruuntur, ſine perſonarum acceptione juſtitiam exercere.*

1\. Reg. 13. *Regna promeretur, qui nec à ſe, nec à ſuis juſtitiam excludit.* Carthuſ.

Matth. 5. n. 7. Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur.

VERSIONES.

Syriacus.	Quoniam ſuper eos futuræ ſunt miſericordiæ.
D. Aug ſerm 1. *de Martyrib.* *S. Leo in feſto omnium Sanct.*	Quoniam ipſorum miſerebitur Deus.
Arias.	Quoniam ipſi miſericordia afficientur.
D. Hilarius.	Ipſis miſericordiam præſtabit Deus.

EXPOSITIO.

178\. JUſtitiA jungitur miſericordia, quia opus noſtrum erga proximum, ut ait Cajetanus, ſi eſt debitum, eſt ex juſtitia, ſi autem indebitum, ex miſericordia eſt. Et optimè juſtitiæ aſſociatur miſericordia, quæ illius rigorem temperat, & demulcet. Unde eleganter ait Gloſſa; *Juſtitiæ lumen eſt miſericordia.* Nimium jus, nimia injuria: ne ergo juſtitia ſuos præſcriptos terminos tranſcendat, à miſericordia dirigatur, Jacob. 2. n. 13. *Superexaltat autem miſericordia judicium.* Unde ait D Thomas: *Juſtitia ſine miſericordiâ, crudelitas eſt; & miſericordia ſine juſtitia, mater eſt diſſolutionis; & ideo oportet, ut utraque conjungatur*, Prov. 3. n. 3. *Miſericordia, & veritas non te deſerant.*

Cajetanus. Gloſſa *Juſtitia ſit aſſocia miſericordia.* Jacob 2. D. Thom. Proverb 3.

179\. *Miſericors*, ut notant Haymon, & Hugo, dicitur à miſero corde. *Beati miſericordes.* De eleemoſynis hanc miſericordiam intelligendam putant D. Gregorius Nyſſenus *lib. de beatitud. concio.* 5. D. Auguſtinus *de ſerm. Domini in monte*, S. Leo *in feſto omnium Sanctorum.* Tamen omne miſericordiæ genus hîc ſubintelligunt D. Hieronymus *hoc loco* D. Chryſoſtom. *in imperfect. homil.* 9. D. Paſchaſius *lib.* 3. *in Matth.* Theophylactus, Albertus Magnus, S. Thomas, Hugo, & alij. Et ita ſub miſericordia multa opera continentur. Primò miſeriam corporalē proximi per eleemoſynas ſublevare. Secundò fratri tuo laboranti ignorantia, peccato, vel afflictione, ſuccurrere conſilio, directione, ac conſolatione. Tertiò magnus affectus miſericordiæ, miſero prævenire, & quærere, ut ſubvenias. Quartò ſubtrahere tibi commoda, & neceſſaria, ut aliis elargiaris. Quintò pro fratribus te vitā que tuam impendere ut fecit Chriſtus, & fecerunt Apoſtoli. Sextò injurias ab hominibus acceptas condonare, ut etiam præſtarunt ipſimet diſcipuli Domini. Nam, ut docet D. Chryſoſt. *citatus*, vera miſericordia ad amicum, & inimicum extenditur. Septimò. Aliorum miſeriis compati. D. Paſchaſ. lib. 3. in Matth. *Si facultas*, ait, *deſit ſubveniendi, non ergo compaſſio miſerarum deerit; Ab hoc quippe miſericordia dicta eſt, ut in corde miſerias aliorum noſtras faciamus.*

Haymon. Hugo. Nyſſen. Auguſt. Leo. Hieron. Chryſoſt. Paſchaſ. Theophyl. Alb. Magn. D. Thom. Hugo. *Quid per miſericordiam intelligatur.* Chryſoſt. Paſchaſ.

180\. *Ipſi miſericordiam conſequentur*; id eſt, eam miſericordiam obtinebunt, quia à miſeriis omnibus liberabuntur. Et ita ait D. Auguſt. ſerm. 14. de Martyribus. *Fac miſericordiam, ut fiat tecum.* Et hoc probat Rupertus exemplo Abdiæ, qui cum haberet miſericordiam in Prophetas Domini, ut eos diebus multis paſceret in perſecutione Jezabel. 3. *Reg.* 18. *n.* 13. Ideo apud Eliam invenit miſericordiam, ne cremaretur, ſicut alij principes belli, 4. *Reg.* 1. *n.* 23. Invenient etiam miſericordiam miſericordes, dum æterna vita, ac gloria munerabuntur a Deo, quæ etiam dicitur miſericordia, non quia meritis non conferatur, ſed quia data ſunt ipſa merita, quibus datur: nam, ut ait D Auguſt. epiſt. 105. & lib. de correptione, & gratia, *Dei dona ſunt merita noſtra, ſuaque Deus munera coronat, dum merita noſtra coronat.*

Auguſt. Rupertus. Auguſt.

Quæstio XXV.

Quare viro miſericodiâ illuſtri non aſſignetur in præmium corona, vel gloria, ſed miſericordia?

181\. VIr miſericors ſummoperè placet Deo, ut omnis ſacra Scriptura teſtatur. Cur ergo de hujuſmodi viro non dicitur, quòd juſtè coronabitur? Apoſtolus non dicit: miſericordiam aſſequetur; ſed *Qui legitimè certaverit, coronabitur*, 2. Tim. 2. num. 4. Nec dicit: Repoſita eſt mihi miſericordia, ſed, *Repoſita eſt mihi corona juſtitiæ*, 2. Timoth. 4. numero 8.

2\. Tim. 2. 2. Tim. 4.

182\. Reſpondeo ad quæſtionem. Multo majus præ-

 mium

mium promittitur miſericordi viro, quàm corona juſtitiæ: quia ſub nomine miſericordiæ pollicetur omne bonum, ſive ſit in ſe ex miſericordia ſive ex juſtitia, ut eſt merces propoſita meritis de condigno, quod etiam in radice dicitur gratia, & miſericordia. Ita explicat Cajetanus, advertendo, quòd non dicitur determinatè iſta, vel illa miſericordia. Ait ipſe: *Miſericordiã conſequentur, non hanc, vel illam; non quoad hoc, vel illud, ſed abſolutè omnimodam miſericordiam conſequentur quoad omnia, quæ ſunt animæ, & corporis, & exteriorum.*

Caietan. *Miſericordia hic abſolutè dicit omnem miſericordiam.*

183. Itaque viro miſericordi, non una ſed multiplex promittitur miſericordia. Ita habet Syriacus: *Super eos futuræ miſericordiæ.* Non enim vult Deus ab homine vinci, ſed cum ſua liberalitate vincere. Primò quia miſericordibus, ac eleemoſynariis peccatoribus inſpirat pœnitentiam, & per ſuam gratiam illuminat, ac convertit cor ad contritionem, ut peccata ei remittantur, Pſal. 36. n. 21. *Juſtus miſeretur, & tribuet; apud Dominum greſſus hominis dirigentur, & viam ejus volet; cum ceciderit, non collidetur, quia Dominus ſupponit manum ſuam.* Tob. 4. n. 11. *Eleemoſyna ab omni peccato, & à morte liberat.* Daniel. 4. n. 24. *Peccata tua eleemoſynis redime.* Secundò. Dat Deus affluentem, & copioſam gratiam, per quam homo in multa merita creſcat. Tertiò. Dat vitam æternam, quæ eſt ſumma gratia, & miſericordia quia initium operis, per quod promerita fuit, ex gratia eſt, Pſalm. 120. n. 4. *Qui coronat te in miſericordia, & miſerationibus.* Et ait docet D. Auguſtinus *citatus*, in fine expoſitionis. Quartò. Et jam in hac vita Deus miſericordi viro confert bona; ut obſtetricibus Ægypti, *Exod. 1. num. 21.* Quintò. Etiam in hac vita miſericordia liberat à multis periculis, & damnis, ut patet in exemplo Abdiæ in fine expoſitionis.

Syriacus. *Deus miſerenti viro multas dat miſericordias.* Pſalm. 36. Tob. 4. Dan. 4. Pal. 102. Auguſt.

184. Secundò. Deus dum miſeranti viro ſuam miſericordiam pollicetur, ei aſtrinxit, ac obligavit ſuam miſericordiam, ergáque eum ſuum amorem pigneravit. Et quantum ad primum, nota verba D. Chryſoſt. hom. 10. in imperfect. *Ille verè miſericors eſt,* ait, *qui inimico proprio miſeretur, ſicut ſcriptum eſt: Diligite inimicos veſtros. Et verè beatus eſt ille talis quoniã miſericordia ejus, ſi quidem non habet peccatum, quod difficile eſt in hominibus, proficit illi ad additamentum juſtitiæ: ſi autem habet, ad remiſſionem peccati, quoniam poteſt fiducialiter dicere: Dimitte mihi debita mea, ſicut & ego dimitto debitoribus meis.* Qui ex miſericordia operatur, maximè aſtrictum Deum erga ſe habet. Nam, ſi ex miſericordia remittit proximo injurias ſibi illatas, Deo poteſt dicere: Dimitte mihi debita mea, ſicut ego pro te dimiſi debitoribus meis. Si verò ex miſericordia dat eleemoſynas egenti, Deo dicere valet: Da mihi tua bona, ſicut ego pro te do, ut meditatur Hugo.

Viro miſerenti miſericordia diſtricta. Chryſoſt. Hugo.

185. Deinde divinus amor maximè eſt pigneratus miſerenti viro, & magna affectione tendit ad ipſum. Quod eleganter dixit D. Gregor Nyſſenus lib. de beatitudine orat. 5. *Miſericordia,* ait, *benevolentiæ mater eſt, dilectionis pignus, vinculũ omnis amicæ affectionis.* Et in hanc rem expende pulchra verba D. Leonis Papæ ſermone in feſto omnium Sanctorum. *Agnoſce,* inquit, *Chriſtiane tuæ ſapientiæ dignitatem, & qualium diſciplinarum artibus ad quæ præmia voceris, intellige. Miſericordem te miſericordia, juſtum vult te eſſe juſtitia, ut in creatura ſua creator appareat, & in ſpeculo cordis humani per lineas imitationis expreſſa Dei imago reſplendeat.* Unuſquiſque ſuum ſimile magno pondere diligit, & amat; miſericors es, aliqualem Dei ſimilitudinem geris, itaut *in creatura creator appareat, & in ſpeculo expreſſa Dei imago reſplendeat.* Ergo conſequens, eſt ut Dei miſerentis amor ſit tibi pigneratus, ac in te, ut in ſuum ſimile, magno tendat, ac feratur impulſu, cùm per miſericordiam expreſſa Dei imago in te reſplendeat.

Dei amor pigneratus, at maximè propenſus miſerenti viro. Nyſſen. Leo. *Per miſericordiam Dei imago reſplendet in homine.*

186. Ait Paulus 2. Cor. 1. num. 3. *Benedictus Deus, & Pater Domini noſtri Jeſu Chriſti, Pater miſericordiarum.* Sed cur dicitur Pater miſericordiarum? Cur non dicitur etiam ultionum, ſicut dicitur & Deus? Cur non dicitur pater potentiæ: juſtitiæ, & ſcientiæ; ſed *Pater miſericordiarum?* Pater in Filio repræſentatur, ut in naturali imagine: Deus ergo dicitur Pater miſericordiarum, quia in ipſa miſericordia *expreſſa Dei imago reſplendet*, & refulget: habes miſericordiam, imaginem Dei habes. *Ut in creatura creator appareat.* Non procul ab hac cogitatione eſt Divus Bernard. ſer. 5. in natali Domini, *Pater miſericordiarum,* ait, *dicitur Deus. Quis non videat, velut proprio nomine, Filium deſignari? Et bene dicitur Pater miſericordiarum, cui proprium eſt ſemper miſereri, & parcere.* Per miſericordiam proprius ejus filius, qui eſt ejus imago conſubſtantialis, deſignatur.

2. Cor. 1. *In miſericordia reſplendet Dei imago.* Bernard.

187. Miſericordia proprium Dei nomen. *Exurge Domine adjuva nos, & redime nos propter noment tuum,* Pſalm. 42. Hebraicè. *Propter miſericordiam tuam,* Pſaſm. 24. num. 12. *Propter nomen tuum, Domine, propitiaberis peccato meo,* id eſt, propter tuam miſericordiam. Sed cur miſericordia proprium Dei nomen; Ait Plato in Cratylo. *Nomen eſt, velut quædam imago rei, illius naturam adumbrans, & exprimens.* Et quamvis nullum habeamus nomen, quod Dei naturam exæquet; tamen pro noſtro captu, miſericordia maximè ejus infinitam bonitatem declarat, *Creavit Deus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem ſuã,* Geneſ. 1. n. 27. Sed in quo exiſtit in homine hujuſmodi Dei repræſentatio? Accipe D. Gregorium Nyſſenum lib. 2. de beatitud. orat. 5. *Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur. Jam verò certam ſtabilémque ſententiam quandam, & ſublimiorem doctrinam per hæc verba diſcere licet. Quod nimirum is, qui juxta ſui imaginem hominem fecit, omnium bonorum materias, ac ſubſidia in natura ſui operis diſpoſuerit.* Adeo peculiaris, & intrinſeca eſt miſericordia Deo, ut dum homini inditi ſunt proprij miſerandi affectus, dicatur homo factus ad imaginem, & ſimilitudinem Dei. Et ita in miſericordia includitur omne bonum, ut dum homini miſerandi viſcera data ſunt, *omnium bonorum materias, ac ſubſidia in natura ipſius operis depoſuerit.*

Pſal. 42. Hebraic. Pſal. 24. Plato. Geneſ. 1. Nyſſen. *Per miſericordiam homo ſimilis Dei. In miſericordia clauditur omne bonum.*

Matth. 5. n. 8. Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.

VERSIONES.

Syriacus. Beati illi, qui mundi ſunt corde; quippe qui viſuri ſunt Deum.

D. Auguſt. de ſerm. Domini. Beati mundi corde.

D. Niſſen lib. de beat. orat. 6. Beati puro corde.

EXPOSITIO.

188. EUTHYMIUS, *Hanc beatitudinem,* ait, *poſt eleemoſynam poſuit Dominus, nam multi juſtitiam, ac eleemoſynam aſſecuti, circa voluptates devicti ſunt. Oſtendit itaque ſolas non ſufficere virtutes.* Non enim ſufficit una virtus, vel altera, niſi adſit integritas virtutum, quæ per munditiem cordis denotatur. Et hæc beatitudo ponitur ſexto loco, ut notant D. Paſchaſius, D. Anſelmus, & Hugo, qui ait: *Quia per ipſam homo ad Dei imaginem reparatur, quem ſexta die condidit, & perditum ſexta ætate recuperavit.*

Euthym. *Quare hoc loco ponitur mundities cordis.* Paſchaſ. Anſelm. Hugo.

189. *Beati mundo corde.* Sunt recentiores docti, ut Maldonatus, qui per munditiem cordis intelligunt ſimplicitatem ſine mundi aſtutia, quia Dominus hic agit de virtutibus, quæ Apoſtolis maximè erant neceſſariæ ad prædicationem, hoc illis maximè commendat: *Eſtote prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ.* Et in hac ſententia eſt Haymon. *Cor mundum,* ait, *hoc eſt, cor ſimplex, nulla malitiæ duplicitate fœdatum.*

Maldonat. *Simplicitas Prædicatoribus neceſſaria.* Haymon.

190. Secundò. Mundum, ut interpretantur D. Chryſoſtomus, Theophylactus, Ethymius, eſt anima pura, & caſta ab omni æſtu, ac concupiſcentia carnis. Nã, ut ait Theophylactus, *Abſque ſanctificatione, hoc eſt, caſtitate nullus videbit Deum; ſicut ſpeculum, ſi fuerit mundum, accipit imagines; & ita anima pura facile Dei, & Scripturarum ſcientiam ſuſcipit.*

Chryſoſt. Theophyl. Euthym. *Caſtitas ad videndum Deum, ac ad ſcientiam.*

191. Tertia, & verior ſententia: Mundi corde dicuntur, qui nullo peccato, ſive actione externa, ſive verbo, ſive cogitatione ſunt contaminati: quorum cõſcientia ita eſt pura, ut de aliquo delicto non ſit redarguenda. Hæc eſt ſatis communis ſentẽtia. Ita D. Baſilius *in regulis brevioribus, interrog.* 28. Hilarius *Cant.* 4. D. Ciprianus *epiſtol.* 46. *& lib.* 3. *ad Quirin.* D. Gregorius Nyſſenus *de Beatitudin. Concion.* 6. Auctor Imperfect. *homil.* 9. D. Leo *in feſto omnium Sanctorum.* D. Paſchaſius *lib.* 3. *in Matth.* D. Macharius ſenior *homil.* 44. D. Auguſtinus *ſerm.* 14. *de Martyribus* & hoc loco Chromantius; D. Hieron. D. Thomas, Albertus Magnus, & alij.

Conſcientia pura, ſine peccato. Baſil. Hilar. Cyprian. Nyſſen. Impe fect. Leo. Paſchaſ. Machar. Auguſt. Chromant. D. Thom. Hieron. Albert. Mag.

192. Ex eo hæc ſententia mihi eſt probabilior; quia *munditia cordis* in Scriptura, omnem puritatem, ac munditiem ab omni delicto, hypocriſi mala intentione dicit, & ſignificat: *Quis aſcendet in montẽ Domini? Innocens manibus, & mundo corde,* Pſalm. 23. num. 4. *Cor mundum crea in me Deus,* Pſalm. 52. n. 12. *Quis poteſt dicere, Mundum eſt cor meum,* Proverb. 20. n. 9. Deinde Chriſtus Dominus hîc ponit illam munditiem, quæ ſit ſufficiens ad videndum Deum: atqui cor ſimplex, vel caſtum per ſe ſolum non eſt ſufficiens, ſiquidem poteſt quis eſſe ſimplex, vel caſtus, & multa habere peccata; ergo munditıes ab omni inquinamento, cùm ſit apta ad Deum videndum, hîc eſt intelligenda. Dicitur autem cor mundum, quia eſt fons, & radix omnium peccatorum. Unde ait Claudius Mamericus lib. 1. de ſtatu animæ cap. 13. *Non qui oculum carnis, ſed qui oculum cordis mundaverit, Deum videbit.*

Stabilitur tertia ſententia. Pſalm. 23. Pſalm. 52. Prov. 20. *Cor radix peccatorum.* Claudius.

193. *Quoniam ipſi Deum videbunt.* Mundum cor, & pura anima, clara viſione, facie ad faciem, Deum videbit in patria. Et hîc etiam promittitur regnum cœlorum, ſed ſub nomine viſionis, ut ſæpe jam notavi. Unde ait Gregorius Nyſſenus lib. de beatitud. orat. 6. *Qui Deum vidit, quidquid in bonis numeratur, per hoc, quod vidit, adeptus eſt vitam ſine fine, æternam incorruptibilitatem, immortalem beatitudinem, regnum ſine fine, lætitiam continentem, verum lumen, ſpiritualem, & dulcem vocem, inacceſſam gloriam, perpetuam exultatiõnem, omne denique bonum.*

Nyſſen. *In viſione Dei omnia bona.*

QUÆSTIO XXVI.

Quare Chriſtus requirat in nobis munditiem cordis, quam neminem de ſe dicere poſſe, teſtatur Salomon?

194. AIT Sapiens Proverb. 20. numero 9. *Quis poteſt dicere: Mundum eſt cor meum, purus ſum à peccato?* Ac ſi dicat: Nemini unquam id affirmare integrum eſt. Et tamen Chriſtus Dominus hoc loco maximè nobis commendat munditiem cordis, ut Deum videamus. Et David Pſalm. 1. num. 1. *Beatus vir qui non abiit in conſilio impiorum.* Et Pſalm. 23. num. 4. *Innocens manibus, & mundo corde.* Ideo ad locum Proverbiorum exoritur quæſtio, quo ſenſu Sapiens loquatur? Et notandum eſt, quòd illa Salomonis ſententia, quanquam à Carthuſiano intelligatur de peccato mortali ſolùm; tamen à D. Auguſtino *de ſanct. Virg. cap.* 48 de munditia tam à graviori, quàm veniali, & leviori ſorde explanandam eſſe, affirmat. Et eandem ſententiam ſequitur communis conſenſus Interpretum, apud quos, ſcilicet Bedam, Janſenium, Hugonem, Rodulphum. Salazar. Cornelium à Lapide; vide aliquas interpretationes ad Proverbiorum locum.

Prov. 20. Pſalm. 1. Pſalm. 23. Carthuſ. Auguſt. Beda. Janſen. Hugo. Rodulph. Salazar. Cornel.

195. Et tamen eſt explicatio, quæ maximè facit ad rem noſtram, quam ut meliùs intelligas, accipe varias lectiones hujus Proverbiorum loci. Septuaginta. *Quis gloriatur, caſtum ſe habere cor, aut quis gloriabitur, mundum ſe eſſe à peccato?* Symmachus. *Quis dicet: Mundavi cor meum.* His poſitis, inculcant Lyranus, Hugo, Salazar: Quis poteſt dicere, ſe gloriando, quòd ipſe mundaverit cor ſuum ab omni labe inquinamenti, & ſe purificaverit ab omni peccato, cùm hoc nullus poſſit præſtare per ſuas vires, ſed hoc totum fit ex gratia Dei, qui nos purificat, ſanctificat, juxta illud: *Nemo poteſt eſſe continens, niſi Deus det.* Hæc obiter dixi.

Legitima explanatio. Septuag. Symmach. Lyran. Hugo. Salazar.

196. Ad noſtram quæſtionem eleganter Gloſſa Ordinaria *Non dicit*, Scilicet Salomon: *Quis habet,* quia dicitur: *Beati mundo corde: ſed, Quis poteſt dicere: quia temerarium eſt, ſe laudare.* Non ait Sapiens: Quis habet mundum cor; ſunt enim juſti, quorum animæ puræ. & mundæ exiſtunt; ſed ait: *Quis poteſt dicere;* quia dum ſe glorian-

Gloſſa. *Qui ſe ſe jactat ſuam juſtitiam perdit.*